

MINISTERUL EDUCAȚIEI AL REPUBLICII MOLDOVA
UNIVERSITATEA DE STAT „ALECU RUSSO” DIN BĂLȚI
FACULTATEA DE ȘTIINȚE REALE, ECONOMICE ȘI ALE MEDIULUI
CATEDRA DE ȘTIINȚE SOCIOUMANE ȘI ASISTENȚĂ SOCIALĂ

FILOSOFIA

curriculum la modulul universitar

Filosofia / Probleme filosofice ale domeniului

Elaborat:

Valeriu PARNOVEL,

lect. sup. univ.

Bălți, 2014

Discutată la Ședința Catedrei de Științe Socioumane și Asistență Socială din 26 iunie 2014

Proces verbal Nr. 10

Șef Catedrei de Științe Socioumane și Asistență Socială _____ L. Pădureac, dr., conf. univ.

Aprobată la ședința Consiliului profesoral al Facultății de Drept și științe sociale din 28 iunie 2014

Proces verbal Nr. 2

Decanul Facultății de Drept și științe sociale _____ V. Rusu, dr., conf. univ.

Cuprins

I. Informații de identificare a cursului	3
III. Integrarea cursului în programul de studii	3
IV. Competențe (și exigențe) prelabile	4
V. Competențe dezvoltate în cadrul cursului	4
VI. Finalitățile cursului	5
VII. Conținuturi	6
VIII. Activități de lucru individual	6
IX. Evaluare	9
XI. Resurse informaționale ale cursului	9

I. Informații de identificare a cursului

Facultatea: de Științe Reale, Economice și ale Mediului,
de Științe Psihologice, ale Educației și Arte,
de Litere.

Domeniul general de studiu: Filosofia

Domeniul de formare profesională la ciclul I/II: I (de licență)

Administrarea unității de curs:

Codul unității de curs	Credite ECTS	Total ore	Repartizarea orelor				Forma de evaluare	Limba de predare
			Prel.	Sem.	Lab.	L.ind.		
U	3	45	30	15			ex	rom

III. Integrarea cursului în programul de studiu

Cursul de filosofie, prevăzut în planurile de învățământ al facultăților, constituie un factor important de formare a culturii general-umane, deși prezintă pentru majoritatea studenților un gen neobișnuit, netradițional de cunoștință. În completare, ei cunosc asemenea disciplină pentru prima dată. Cunoștința filosofică realmente se deosebește printr-un grad avansat de generalizare, printr-o cuprindere maximă a realității, prin nivelul său teoretic. Studentul rămâne „dezarmat” în fața ei, deoarece nu posedă de modalități de a percepe asemenea lucruri. În plus, filosofia, spre deosebire de știință, este lipsită de utilitatea ei practică, având în schimb o orientare pur umanistică, care însă este absentă la cunoștința științifică și concomitent prost solicitată în condițiile pragmatice contemporane. Dacă la cele enumerate de adăugit și conștientizarea studentului că însușirea filosofiei cere un volum imens de muncă și timp, de care el nu dispune, apoi devine clar că condițiile de promovare a cursului nu pot fi considerate ordinare și simple. Toți titularii cursurilor respective cunosc aceste divergențe didactice, țin cont de ele, de dificultățile procesului de însușire. *Scopul principal al cursului de filosofie.* El oferă oportunități de dezvoltare a unui șir de competențe și cunoștințe, care se vor forma în procesul realizării următoarelor obiective:

- a familiariza studenții cu specificul și tezaurul milenar al gândirii teoretice,
- a înfirișpa la ei temeliile culturii filosofice,
- a înrădăcina interesul lor pentru adresarea ulterioară către filosofie,
- or, a cultiva la absolvenții școlii superioare, la viitorii specialiști de ramură, viitorii conducători de subdiviziuni, posibil, și de stat interese, valori, cunoștințe, competențe de ordin umanistic.

Contribuția cursului de filosofie în realizarea competențelor formulate la nivel de specialitate, poate fi apreciată ca un efect pozitiv și binefăcător. Competențele cognitive, de analiză, de sinteză, de comunicare (etc.) vor conține elemente, accente sau orientări umanistice, idei despre conexarea lucrurilor, iar expunerea studenților va deveni mai concretă și argumentată. Filosofia contribuie la formarea deprinderilor de a gândi, de a utiliza cunoștințele teoretice, la formarea concepției științifice despre lume. Cursul de filosofie este bazat pe corelația cu alte discipline. În decursul promovării lui neapărat se aduc fapte și cazuri din istoria științelor de bază pentru specialitățile în cauză ce au avut tangente, corelații cu filosofia.

IV. Competențe (și exigențe) prealabile

Pentru însușirea cursului *Filosofie* este necesar ca studentul să dispună de cunoștințe și competențe prealabile. Privitor la cunoștințe studentul trebuie să se orienteze în istoria universală și națională, în științele sociale, geografie etc. Din competențe studentul trebuie să posede de aptitudinea de a-și formula și exprima gândul, deprinderea de a efectua operații de analiză-sinteză, să aibă o predispoziție spre o gândire teoretică, o cultură generală suficientă, un orizont cultural larg, să nutrească simpatie și interes pentru problematica umanistică și axiologică, receptivitate la idei și valori umanistice, să tindă spre un învățământ polivalent.

V. Competențe dezvoltate în cadrul cursului

a) Competențe generice

- * Competențe cognitive: să diferențieze particularitățile de bază a filosofiei, a mitului și a religiei, să distingă noutatea filosofiei ca formă istorică de concepție despre lume.
- * Competențe cognitive: să știe specificul compartimentelor teoriei filosofiei, noțiunile și tezele lor de bază.
- * Competențe de analiză și sinteză: să cunoască punctele cruciale ale istoriei filosofiei europene, deosebirea lor evolutivă, să se familiarizeze cu exponenții, operele epocale, doctrinele și problemele-cheie a fiecărei etape de dezvoltare a filosofiei.
- * Competențe de evaluare: să sesizeze rolul metodologic al filosofiei și tezelor ei principale, să conștientizeze modul de evaluare umanistic a lucrurilor, a fenomenelor științei de specialitate.
- * Competențe de comunicare: să prepare referate pe subiectele cursului de filosofie, să le susțină public, să înainteze spre discuții teme și idei filosofice, să participe la ele, argumentând poziția proprie, utilizând argumente logice și fapte demonstrate, demonstrând o atitudine respectuoasă față de alte opinii divergente de cea proprie și de valorile altor oameni.

b) *Competențe specifice*

* Competențe de aplicare: a utiliza criteriile de clasificare a doctrinelor filosofice cu scopul de a stabili tipul lor de orientare generală, a studia doctrinele filosofice în contextul lor istorico-cultural determinant.

* Competențe cognitiv-aplicative: a concepe specificul și posibilitățile gândirii teoretice, a întreprinde tentative de abordare teoretică, umanistică, dialectică a fenomenelor viitoarei specialități.

* Competențe de aplicare: a perfecționa viziunile proprii despre lume și viață, adecvate tezaurului ideatic al filosofiei, datelor științei și practicii

* Competențe de analiză: a actualiza idei, teze sau doctrine filosofice, examinând frământările, căutările contemporane, a efectua lucrări practice (referat, eseu) ce reflectă nivelul atins de însușire a filosofiei.

VI. Finalitățile cursului

La finele perioadei de însușire absolventul va fi capabil:

- să distingă noutatea și particularitățile de bază a filosofiei în comparație cu cele ale mitului și religiei;
- să opereze cu conceptele de bază a filosofiei, să explice elementar menirea și conținutul lor;
- să aplice cunoștințele despre clasificarea doctrinelor în studiul operei filosofice;
- să conștientizeze și să formuleze succint rolul filosofiei în societate;
- să se orienteze elementar în perioadele de dezvoltare a gândirii filosofice, în mulțimea de nume, de opere epocale și curente filosofice;
- să formuleze importanța perioadei de formare și celei clasice a filosofiei antice grecești pentru dezvoltarea ulterioară a filosofiei europene;
- să conștientizeze însemnătatea filosofiei clasice germane pentru dezvoltarea gândirii filosofice în special și culturii gândirii în genere;
- să explice esența și valoarea metodei dialectice de cunoaștere;
- să se convingă în necesitatea atitudinii axiologice și umanistice față de fenomenele studiate;
- să înțeleagă avantajele gândirii teoretice și să pătrundă în esența unor fenomene ai naturii, societății și gândirii;
- să se apropie, să se pătrundă de valoarea cunoștinței filosofice pentru cultură, societate, dezvoltarea personalității omului.

VII. Conținuturi

Tematica și repartizarea orientativă a orelor la prelegeri și seminare

Nr	Denumirea temei	Zi		FR	
		prel	sem	prel	sem
1	Forme prefilosofice de concepție despre lume și viață (noțiunea de concepție despre lume, mit, religia, geneza filosofiei)	2	2	2	2
2	Semnificațiile filosofiei (filosofia ca concepție, ca știință, ca știință deosebită, ca conștiință a epocii)	2	2	2	1
3	Formarea filosofiei antice grecești	2	2	1	1
4	Filosofia clasică greacă	2	1	1	-
5	Filosofia Renașterii	2	1	-	-
6	Filosofia modernă a sec. al XVII	2	-	-	-
7	Filosofia Iluminismului francez	2	-	-	-
8	Filosofia clasică germană	2	2	1	-
9	Filosofia occidentală a sec. al XX	2	-	-	-
10	Ontologia, panoramă. Materia și mișcarea	2	2	2	1
11	Spațiu și timp. Unitatea lumii	2	1	1	-
12	Teoria dialecticii	2	1	1	-
13	Gnoseologia, panoramă. Cunoașterea senzorială.	2	-	-	-
14	Cunoașterea rațională. Problematika adevărului	2	-	-	-
15	Societatea ca obiect de studiu al filosofiei	2	1	1	1
Total ore		30	15	12	6

VIII. Activități de lucru individual

Prin realizarea activităților de lucru individual se urmăresc două scopuri: a) ca studentul să studieze suplimentar unele teme și subiecte, care nu s-au dezvoltat la orele de prelegeri, și b) să aprofundeze careva subiecte ale temelor elucidate. Modul de realizare a activităților consemnate de învățare este individual. Fiecare student prepară un referat pe tema formulată de titularul cursului. În realizarea referatului studentul trebuie să demonstreze priceperea de a selecta materialele găsite, a le structura potrivit conținutului și volumului lucrării, a întocmi un plan al chestiunilor expuse și o listă bibliografică, a-l susține public. Mai jos se aduce o listă de teme orientative de referate.

TEMATICA REFERATELOR

propuse studenților pentru evaluarea lucrului individual

Inițiere în filosofie

1. Înțelepciunea ca cunoaștere cotidiană.
2. Filosofia și religia.
3. Geneza religiei: ipoteze și interpretări.
4. Filosofia și arta.
5. Filosofia și știința: comun și deosebire.
6. Filosofia și cultura (în sistemul culturii).
7. Geneza filosofiei: panorama ipotezelor contemporane.
8. Geneza filosofiei: premisele social-istorice.
9. Tranziția „De la mythos la logos”: discuții și idei.
10. Animismul copilăresc: fenomen și interpretări.
11. Rolul filosofiei în societate.
12. Raționalitatea ca fenomen al culturii.
13. Logica ca fenomen al culturii.

Istoria filosofiei

1. Revoluția culturală în Grecia antică (sec. VII-V î.H.).
2. Heraclit: filosofia curgerii universale.
3. Pitagora: aportul în știință și filosofie.
4. Școala din Elea: aporiile lui Zenon.
5. Empedocle: problematica filosofică.
6. Anaxagora: problematica filosofică.
7. Problemativă filosofică a sofistilor.
8. Socrate: personalitate și idei.
9. Metoda maieutică a lui Socrate.
10. Democrit despre cauzalitate.
11. Democrit, viziuni etico-sociale.
12. Limbajul și stilul lui Democrit.
13. Aristotel despre fizică și natură.
14. Biologia aristotelică.
15. Opera etică a lui Aristotel.
16. Opera socială a lui Aristotel.
17. *Metafizica* lui Aristotel: structură, idei.
18. Etica lui Epicur.
19. Cinismul elenist: reprezentanți și idei.
20. Diogene din Sinope.
21. Scepticismul antic.
22. Criza culturii în Roma antică.
23. Creația filosofică a lui Marcus Cicero.
24. Cinismul roman: reprezentanți și idei.
25. Stoicismul: reprezentanții de bază și idei.
26. Seneca, morala fetișismului și resemnării.
27. Seneca, opera și sistemul filosofic.
28. Epictet, viața și filosofia.

29. Împărat și filosof: Marc Aureliu *Cugetări*.
30. Teoria adevărului dublu.
31. Leonardo da Vinci, ideile filosofice.
32. N. Copernic: opera științifică, interpretarea ei filosofică.
33. M. Montaigne *Eseuri*, meditații morale asupra ființei umane.
34. Erasm din Rotterdam, umanist și satiric proeminent.
35. Opera lui N. Machiavelli: gândirea socială nouă.
36. *Utopia* lui T. Morus: epocă și idei.
37. T. Campanella *Cetatea soarelui*: idei social-utopiste.
38. Creația lui G. Galilei și generarea mecanicismului.
39. Revoluția științifică din sec. al XVII: conținut, interpretare filosofică.
40. F. Bacon *Noul Organon*: structură și conținut.
41. *Noua Atlantidă* a lui F. Bacon: utopie a Epocii moderne.
42. T. Hobbes *Leviathan*: conținut și noutate.
43. Gnoseologia lui J. Locke: valoare istorică, conceptul de educație.
44. Discuția despre cunoștințele înnăscute (R. Descartes, J. Locke, G. Leibniz).
45. *Etica* lui Spinoza, operă epocală.
46. Viziunea lui B. Spinoza asupra religiei.
47. Voltaire despre fenomenele religiei.
48. J. Meslier *Testament*: problematica.
49. La Mettrie *Omul-mașină*: operă de răsunset.
50. J.-J. Rousseau *Discurs asupra științelor și artelor*: idei și noutate.
51. J.-J. Rousseau *Contractul social*: tradiție și noutate.
52. Opera lui Diderot, problematica ei ontologică.
53. C. Helvetius *Despre spirit*: o descriere complexă.
54. C. Helvetius *Despre om*: idei și noutate.
55. P. Holbach *Sistemul naturii*: bilanț al filosofiei iluministe franceze.
56. I.Kant *Critica rațiunii practice*: abordare și idei inovatoare.
57. W.Humboldt, problematica filosofiei limbajului.
58. Hegel *Enciclopedia științelor filosofice*: problema-cheie, realizarea.
59. *Estetica* lui Hegel: noutate, valoarea istorică.
60. L. Feuerbach *Esența creștinismului*: noutate și deficiență.
61. O. Spengler *Declinul Occidentului*: structura, problematica.
62. T. Kuhn *Structura revoluțiilor științifice*: problematica operei.
63. Problemativă personalismului francez.
64. Existențialismul francez: interpretări contemporane.
65. E.Fromm *A fi sau a avea?*: problematica, actualitatea.
66. V. Francl *Omul în căutarea sensului*: problematica.
67. K. Lorenz, primejdiile culturii contemporane.
68. C. Snow despre problema *Două culturi*.
69. H. Marcuse *Omul unidimensional*: critica civilizației industriale.
70. Viziunea filosofică lui B. Hașdeu asupra istoriei.
71. Opera și filosofia lui M. Eminescu.
72. Filosofia istoriei, filosofia culturii și artei în opera lui M. Eminescu.
73. Filosofia disperării lui Emil Cioran: opera, lumea absurdă, scepticismul.

Teoria filosofiei

1. Concepția statică și dinamică a timpului.
2. Spațiu și timp social.
3. Spațiu și timp biologic.
4. Spațiu și timp artistic.

5. Spațiu și timp mitic.
6. Spațiu arhitectural.
7. Determinismul, aspect general: cauzalitate, teleologie, hazard, rolul în cunoaștere.
8. Determinism: formele istorice.
9. Determinism și libertate.
10. Conflictul artistic și contrazicerea dialectică: structură, rol, diferență.
11. Conștiința: esența și originea ei.
12. Conștiința, inconștientul, subconștientul.
13. Problema „limbajului” animal.
14. Gândirea și cunoașterea artistică. (Scurtu).
15. Frumosul (прекрасное)
16. Urâtul (безобразное)
17. Comicul (комическое): natura, tipuri, corelația cu dialectica.
18. Conștiința morală: geneza și esența.
19. Influența științei și filosofiei asupra literaturii.
20. Influența filosofiei asupra științei.
21. Interpretarea filosofică a omului.
22. Socialul și biologicul în dezvoltarea omului.
23. Socialul și biologicul în om: refracția în literatura artistică (*clasicism, naturalism*).
24. Animalizarea omului în creația lui Emile Zola.
25. Durata socială și biologică a vieții umane.
26. Viziuni asupra sensului și orientării procesului istoric.

IX. Evaluare

Evaluarea curentă are diverse forme: lucrare de control, testare, referat / eseu, răspuns oral. Preferința formei de evaluare depinde de îmbinarea elementelor procesului de învățământ: condițiile în care el decurge, nivelul culturii generale a studentului, avantajele și deficiența formelor în cauză etc. De regulă, notele se acumulează la orele de seminar în baza răspunsurilor orale, precum și la prepararea unui referat din tematica propusă pentru evaluarea lucrului individual, care se susține public sau în orele de consultații ale profesorilor.

Evaluarea sumativă finală se va efectua oral în baza examinării subiectelor, prezentate studenților din timp.

X. Resurse informaționale ale cursului

a) Surse bibliografice de bază

1. Capcelea, V. *Filosofia*, Ed. a 4-a, Ch., 2005.
2. Capcelea, V. *Filosofia socială*, Ch., 2009.
3. Dergaciov, L., Rumleaschi P., Roșca, L. *Filosofia*, Ch., 2002.
4. Marga, A. *Întroducere în filosofia contemporană*, Iași, Polirom, 2002.

b) Bibliografie suplimentară

1. Вану, I. *Istoriografia filosofiei*, București, 1993.
2. Балашов, Л.Е. *Занимательная философия*, М. Изд-кий дом Дашков и К., 2008.
3. *Краткая история философии*. М., 1997.

4. Романов, И.Н., Костяв, А.И. *Философия: исследования, схемы, таблицы, упражнения, тесты*. М., Педагогическое об-во России, 2003.

MINISTERUL EDUCAȚIEI AL REPUBLICII MOLDOVA
UNIVERSITATEA DE STAT „ALECU RUSSO” DIN BĂLȚI
FACULTATEA DE ȘTIINȚE REALE, ECONOMICE ȘI ALE MEDIULUI
CATEDRA DE ȘTIINȚE SOCIOUMANE ȘI ASISTENȚĂ SOCIALĂ

PROBLEME FILOSOFICE ALE ȘTIINȚELOR REALE
(TEHNICII, FIZICII, MATEMATICII, INFORMATICII)

curriculum la modulul universitar

Filosofia / Probleme filosofice ale domeniului

Elaborat:
Valeriu PARNOVEL,
lect. sup. univ.

Bălți, 2014

Discutată la Ședința Catedrei de Științe Socioumane și Asistență Socială din _____

Proces verbal Nr. _____

Șef Catedrei de Științe Socioumane și Asistență Socială _____ L. Pădureac, dr., conf. univ.

Aprobată la ședința Consiliului profesoral al Facultății de ȘREM din _____

Proces verbal Nr. _____

Decanul Facultății de ȘREM _____ P. Topală, dr. hab., prof. univ.

Cuprins

I. Informații de identificare a cursului	3
III. Integrarea cursului în programul de studii	3
IV. Competențe (și exigențe) prealabile	4
V. Competențe dezvoltate în cadrul cursului	4
VI. Finalitățile cursului	5
VII. Conținuturi	6
VIII. Activități de lucru individual	6
IX. Evaluare	9
XI. Resurse informaționale ale cursului	9

I. Informații de identificare a cursului

Facultatea: de Științe Reale, Economice și ale Mediului

Domeniul general de studiu: Probleme filosofice ale științelor reale

Domeniul de formare profesională la ciclul I/II: I (de licență)

Denumirea specialității: educație tehnologică, fizică, matematică, informatică

Administrarea unității de curs:

Codul unității de curs	Credite ECTS	Total ore	Repartizarea orelor				Forma de evaluare	Limba de predare
			Prel.	Sem.	Lab.	L.ind.		
U	2	30	15	15			ex	rom

III. Integrarea cursului în programul de studiu

Implementarea cursului *Probleme filosofice ale științelor reale*, îmbinat cu cursul *Filosofie generală* într-un modul unitar, are ca scop modernizarea procesului de instruire umanistică la facultate și universitate în corespundere cu tendințele zilei, fapt ce face cinste echipei de conducere recent alese. Inovația întreprinsă constituie un pas de perspectivă atât pentru universitatea noastră, cât și pentru învățământul filosofic din Moldova în întregime. În instituțiile ei de studiu superior asemenea cursuri se practică foarte modest, în mod izolat sau nu se promovează în genere, deși numeroase așezăminte respective din multe țări le utilizează pe larg și deja de câteva decenii¹. Astfel, pasul întreprins pe deplin corespunde tendinței contemporane spre o alianță strânsă de colaborare a științei cu filosofia și, în final, va apropia procesul de instruire umanistică de experiența înaintată a multor instituții de studii superioare, firesc că cu condiția, că în continuare se va munci insistent, productiv în direcția aleasă.

Destinația didactică a cursului *Probleme filosofice ale științelor reale* este de a apropia filosofia de profilul facultății, de specialitățile ei la maximum. Și problemele cursului se află nemijlocit la graniță între specialitate și filosofie. Astfel, este necesar de a familiariza studentul cu practica abordării filosofice a problemelor științelor de profil, de a evidenția cazurile și motivele adresării savanților de talie mondială către asemenea mijloace, de a elucida avantajele sau consecințele negative ale ignorării lor. Or, în baza cursului consemnat este posibil de a lărgi viziunea și orizontul studentului asupra specialității preferate, a perfecționa aptitudinile lui

¹ Готт В. С., Тюхтин В. С., Чудинов Э. М. *Философские проблемы современного естествознания*. Уч. пособие. М., 1974, 1988; Карпов Н. В. *Наука о духе в естественном и техническом университете // Вопросы философии*, 1995, № 2, с. 95-105; *Роль и значение гуманитарного образования в подготовке специалистов инженерно-технического профиля (Опыт вузов США)* / Гос. комитет по народному образованию. М., 1991; *Философские проблемы естествознания*. Уч. пособие. Под ред. С.Т. Мелюхина. М., 1985.

intelectuale, a umaniza în continuu ciclul de învățământ real, în final, a-l ridica la standardele contemporane.

Cursul *Probleme filosofice ale științelor reale* succede disciplina *Filosofia generală* și, astfel, constituie etapa următoare în cunoașterea și aprofundarea filosofiei, precum și a specialității. Cursul de față, cum deja s-a menționat, are menirea de a lărgi cultura filosofică a studentului, a actualiza ideile filosofice, a demonstra conexiunea strânsă între filosofie și știință, a dezvălui influența reciprocă. Viitorul specialist poate să cunoască nemijlocit aplicarea metodologiei filosofice la soluționarea problemelor științei sale de profil, să se afunde în asemenea discuții, în atmosfera controverselor, să conceapă fundamentul filosofic al teoriilor științifice, să se convingă în actualitatea, eficacitatea cunoștinței și gândirii teoretice, să identifice lipsa rezultatelor pozitive în știință din cauza ignorării cunoștințelor filosofice sau aplicării unora deja depășite. La etapa actuală de dezvoltare e puțin de a ști doar bazele științei de profil. Astăzi alianța ei cu filosofia devine principiu de dezvoltare al științei, fapt care este afirmat, formulat și recunoscut de savanții ei de forță. Așadar, cursul *Probleme filosofice ale domeniului* adâncește și conceperea specialității preferate, învață a o privi social, umanistic, în conexiune și influență cu factori externi.

Cursul *Probleme filosofice ale științelor reale* este planificat pentru promovare concomitent cu perioada, când studentul abea intră în esența viitoarei specialități. Asemenea circumstanțe condiționează faptul de a selecționa probleme și teme de ordin mai general, accesibile pentru nivelul existent de pregătire a viitorilor specialiști.

IV. Competențe (și exigențe) prealabile

Pentru însușirea cursului *Probleme filosofice ale domeniului* este necesar ca studentul să dispună de cunoștințe și competențe prealabile. Privitor la cunoștințe studentul trebuie să cunoască cursul *Filosofia generală* și să aibă viziuni elementare asupra specialității preferate. Din competențe studentul trebuie să posede de aptitudini formate în baza cursului menționat. Totodată, rămân în vigoare și competențele generale, enumerate în cursul consemnat: aptitudinea de a-și formula și exprima gândul, deprinderea de a efectua operații de analiză-sinteză, predispoziția spre o gândire teoretică, un orizont cultural larg, să nutrească simpatie și interes pentru problematica umanistică și axiologică, receptivitate la idei și valori umanistice, să tindă spre un învățământ polivalent.

V. Competențe dezvoltate în cadrul cursului

a) Competențe generice

- * Competențe cognitive: a-și forma o atitudine critică față de relațiile de opoziție a filosofiei și științei, a fi confins în avantajele tendinței contemporane spre cooperarea lor.
- * Competențe cognitive: a-și forma o reprezentare clară despre valoarea, influența de proporții a revoluției industriale asupra societății, a elucida factorii ce au cauzat apariția filosofiei tehnicii.
- * Competențe de analiză și sinteză: a specifica etapele de dezvoltare a filosofiei tehnicii, a se orienta în operele de bază, problemele-cheie a fiecărei faze de dezvoltare.
- * Competențe de analiză: a analiza opera filosofică a fizicienilor contemporani de renume mondial sub aspectul motivul adresării lor la mijloacele filosofice.
- * Competențe de evaluare: a compara și a comenta conexiunea temelor compartimentului *Filosofia matematicii* – axa ei ideatică (tratarea naturii obiectelor matematicii) cu varietatea orientărilor și curentelor filosofiei matematicii.
- * Competențe de învățare: a detalia specificul revoluțiilor științifice în matematică și interacțiunea factorilor externi și interni în dezvoltarea ei.
- * Competențe de comunicare: a prepara pentru comunicare în grup 1-2 referate pe teme de blocul trei de probleme ale *Filosofiei informaticii* – consecințele sociale ale informatizării.

b) *Competențe specifice*

- * Competențe cognitive: să argumenteze rolul gândirii teoretice, al abordării umanistice în activitatea savanților, inginerilor, fizicienilor, informaticienilor etc.
- * Competențe de evaluare: să distingă locul și rolul compartimentului *Probleme filosofice ale științelor reale* în filosofia generală, în activitatea profesională.
- * Competențe etice: de recunoaștere și implementare a abordărilor umanistice și axiologice în viitoarea activitate profesională.
- * Competențe de aplicare: să comenteze din punct de vedere al experienței filosofiei căutările fizicii particulelor elementare (atomisticii științifice contemporane) în direcția elaborării unui tabel unitar al lor, ce presupune admiterea unei particule „inițiale”.
- * Competențe de învățare: să aplice argumente din tipologia viziunilor asupra spațiului și timpului la situația modelată „Eu mă aflu în spațiu” și „Eu mă aflu în timp”.

VI. Finalitățile cursului

La finele perioadei de însușire absolventul va fi capabil:

- să distingă particularitățile distinctive ale cursului *Probleme filosofice ale științelor reale* în comparație cu cele ale disciplinei precedente a modului, *Filosofia generală*;
- să observe în studiul fenomenelor cursului *Probleme filosofice ale domeniului aplicări* ale abordării teoretice, ale metodei dialectice, tipul de orientare filosofică;
- să opereze cu conceptele de bază a compartimentelor *Probleme filosofice ale domeniului*, să , distingă etapele lor de dezvoltare, să cuprindă cercul de probleme;
- să se convingă în actualitatea abordării umanistice, axiologice pronunțate a fenomenelor studiate;
- să-și vadă viitoarea specialitate într-un context socio-cultural larg, într-o conexiune reciprocă de lucruri, sub aspect nou, umanistic și axiologic, să se pătrundă de importanța, semnificația lor;
- să implementeze în activitatea profesională elemente, idei, abordări ale cursului *Probleme filosofice ale științelor reale* și să le promoveze în rândul colegilor.

VII. Conținuturi

Tematica și repartizarea orientativă a orelor la prelegeri și seminare

	Denumirea temei	Zi		FR	
		Prel	Sem	prel	sem
1	Corelația filosofiei și științei în istorie: tipuri, cauze, tendințe	1	1	1	1
2	Filosofia tehnicii: obiectul de studiu, obiectivele	1	1	1	1
3	Revoluția industrială: cauza, particularități ale fazelor, consecințe	2	2	1	1
4	Școlile de frunte ale filosofiei tehnicii: exponenți, opere, idei	3	3	1	1
5	Probleme filosofice ale fizicii	3	3	-	-
6	Filosofia matematicii: forme istorice, natura obiectelor, specificul dezvoltării, matematizarea științelor	2	2	-	-
7	Probleme filosofice ale informaticii: geneza, obiective, etape, idei	3	3	2	2
Total ore		15	15	6	6

VIII. Activități de lucru individual

Prin realizarea activităților de lucru individual se urmăresc două scopuri: a) ca studentul să studieze suplimentar unele teme și subiecte, care nu s-au dezvoltat la orele de prelegeri, și b) să aprofundeze careva subiecte ale temelor elucidate. Modul de realizare a activităților de

învățare este individual. Fiecare student prepară un referat pe tema formulată de titularul cursului. În realizarea referatului studentul trebuie să demonstreze priceperea de a selecta materialele găsite, a le structura potrivit conținutului și volumului lucrării, a întocmi un plan al chestiunilor expuse și o listă bibliografică, a-l susține public. Mai jos se aduce o listă de teme orientative de referate.

TEMATICA REFERATELOR

proapse studenților pentru evaluarea lucrului individual

(la cursul *Probleme filosofice ale științelor reale*)

a) Filosofia tehnicii

1. Filosofia tehnicii: cauza apariției, condiții istorice.
2. Revoluția industrială și consecințele ei economice, sociale și spirituale.
3. E. Capp, fondatorul filosofiei tehnicii: personalitate și operă.
4. Tehnica ca fenomen al culturii (aspect culturologic).
5. Inginerii-teoreticieni din Asociația inginerilor din Germania: problematica filosofiei tehnicii, anii de culme.
6. M. Heidegger despre tehnică.
7. Viziunea lui C. Jaspers asupra tehnicii.
8. Școala rusă a filosofiei tehnicii: P. Engelmeier, panorama operei.
9. Opera lui N. Berdeaev despre tehnică.
10. Școala americană a filosofiei tehnicii: nume, opere, idei.
11. Școala franceză a filosofiei tehnicii: nume, opere, idei.
12. Concepția determinismului tehnic: varietăți, autori, evaluare.
13. Creația tehnicii și tehnologiilor noi: din problemele metodologice.
14. Apariția și dezvoltarea științei tehnice.
15. Cunoștința tehnică: etape, particularități de dezvoltare.
16. Specificul cunoștinței tehnice.
17. Problema „om - tehnica” în istorie.
18. Societatea industrială și postindustrială.
19. Civilizație tehnogenă: durată, conținut, perspectivă.
20. Aspectul etico-umanistic al activității inginerului.
21. Expertiza umanitară a deciziilor și proiectelor tehnice.

b) Filosofia fizicii

1. Mecanicismul în filosofie: istoria, rol, lecții.
2. Opera lui G. Galileu și generarea mecanicismului.

3. Fizica lui Newton, însemnătatea pentru cultura modernă.
4. Viziunea mecanicistă newtoniană asupra mișcării, spațiului și timpului.
5. Revoluția științifică din sec. al XVII: conținut, interpretare filosofică.
6. Dualitatea corpuscular-ondulatorie a luminii: istoria problemei, viziunea filosofică, lecții.
7. Criza concepțională în fizică la cumpăna sec. XIX-XX.
8. Energetismul lui W. Ostwald.
9. Știința și filosofia despre infinitatea spațiului.
10. Unitatea și diversitatea proprietăților spațiului și timpului.
11. Ipotezele științifice despre particularitățile spațiului și timpului în microunivers și evaluarea lor filosofică.
12. Ipotezele științifice despre particularitățile spațiului și timpului în megaunivers și evaluarea lor filosofică.
13. Fizica contemporană despre unitatea și diversitatea materiei.
14. Legile păstrării în fizica clasică și interpretarea lor filosofică.
15. Apariția și dezvoltarea teoriei cuantice: dificultatea interpretării ei fizice.
16. Rolul mecanicii cuantice în tabloul fizic contemporan al lumii.
17. Probleme filosofice ale mecanicii cuantice.
18. Teoria unitară a particulelor elementare, aspect filosofic: clasificare, tentative de creare.
19. Categoria cauzalității în teoria cuantică.
20. Principiul concordanței în știință și interpretarea lui filosofică.
21. Ideile filosofice ale lui A. Einstein.
22. Viziunile filosofice ale lui Max Born.
23. Opera filosofică a lui Niels Bohr.
24. Viziunile filosofice ale lui S. Vavilov.
25. Cooperarea filosofiei și fizicii în viziunea fizicienilor proeminenți (A. Einstein, Max Born, Niels Bohr, W. Heisenberg, S. Vavilov etc.).
26. Rolul gândirii teoretice și concepției filosofice despre lume în activitatea fizicianului.

c) Filosofia matematicii

1. Obiectul de studiu al matematicii și interpretarea lui filosofică.
2. Tratările idealiste ale obiectului de studiu al matematicii.
3. Corelația dintre matematica teoretică și cea aplicativă.
4. Specificul entităților matematice de natură abstractă.
5. Platonismul, realismul și nominalismul în matematică.
6. Specificul practicii ca criteriul adevărului în matematică.
7. Problema veridicității în matematică (concepția aprioristă, convenționalistă, intuitivistă).

8. Fundamentarea matematicii: sensul problemei, analiza orientărilor.
9. Problema infinității în știință.
10. Factorii externi de dezvoltare a matematicii.
11. Factorii interni de dezvoltare a matematicii.
12. Revoluțiile științifice în matematică.
13. Matematizarea științelor: fapte, sinteze, perspective.
14. Viziunea filosofică a lui A. Poincare.

d) Filosofia informaticii

1. Informatica și învățământul.
2. Însemnătatea filosofică a ciberneticii.
3. Teoria informației și problemele ei filosofice.
4. Natura informației.
5. Informația și reflectarea.
6. Informația în sistemele biologice.
7. Informația genetică.
8. Aspectele metodologice ale informaticii.
9. Corelația dintre informație și cunoștință.
10. Corelația dintre informație și pricepere.
11. Modelarea funcțiilor inteligenței umane.
12. Informatizarea societății: realizări, probleme, perspective.
13. Probleme sociale ale informaticii.
14. Societate informațională: fapte și idei.

IX. Evaluare

Evaluarea curentă are multe forme: lucrare de control, testare, referat / eseu, răspuns oral. Preferința formei de evaluare depinde de îmbinarea elementelor procesului de învățământ: condițiile în care el decurge, nivelul culturii generale a studentului, avantajele și deficiența formelor de evaluare etc. De regulă, notele se acumulează la orele de seminar în baza răspunsurilor orale, precum și prin prepararea unui referat din tematica propusă pentru evaluarea lucrului individual, susținut public sau în orele de consultații ale profesorilor.

Evaluarea sumativă finală se va efectua oral în baza examinării subiectelor, prezentate studenților din timp.

X. Resurse informaționale ale cursului

a) Surse bibliografice de bază

Filosofia tennicii

1. Marcus, Solomon, *Controverse în știință și inginerie*. București, Ed. Tehnică, 1990.
2. Vasile M., D., *Filosofia tehnostiinței. O provocare în ontologia umanului*. București, 2003.

Filosofia fizicii

1. *Filosofia fizicii*. București, Ed. Politică, 1984.
2. Готт В. С. *Философские вопросы современной физики: Уч. пособие*. М., 1988.

Filosofia matematicii

1. Țurlea, Marin, *Filosofia și fundamentele matematicii*. București, Ed. Acad. R.S/R., 1982.
2. Жуков Н. И. *Философские вопросы математики*. Минск, Изд. БГУ, 1977.

Filosofia informaticii

1. Stancovici, Virgil, *Filosofia informaticii*. București, Ed. Politică, 1975.
2. Глинский Б. А. *Философские и социальные проблемы информатики*. М., 1990.

b) Bibliografie suplimentară

1. Горохов В. Г., Розин В. М. *Введение в философию техники: Уч. пособие*. М., 1998.
2. *Философия техники в ФРГ*. М., 1989.
3. Кедровский О.Н. *Взаимосвязь философии и математики в процессе исторического развития*. Киев, Наукова думка, 1974.
4. Ракитов А. И. *Философия компьютерной революции*. М., 1991.

MINISTERUL EDUCAȚIEI AL REPUBLICII MOLDOVA
UNIVERSITATEA DE STAT „ALECU RUSSO” DIN BĂLȚI
FACULTATEA DE ȘTIINȚE REALE, ECONOMICE ȘI ALE MEDIULUI
CATEDRA DE ȘTIINȚE SOCIOUMANE ȘI ASISTENȚĂ SOCIALĂ

PROBLEME FILOSOFICE ALE ȘTIINȚELOR MEDIULUI
(GEOGRAFIEI, CHIMIEI, BIOLOGIEI, GENETICII, ECOLOGIEI)

curriculum la modulul universitar

Filosofia / Probleme filosofice ale domeniului

Elaborat:
Valeriu PARNOVEL,
lect. sup. univ.

Bălți, 2014

Discutată la Ședința Catedrei de Științe Socioumane și Asistență Socială din _____

Proces verbal Nr. _____

Șef Catedrei de Științe Socioumane și Asistență Socială _____ L. Pădureac, dr., conf. univ.

Aprobată la ședința Consiliului profesoral al Facultății de ȘREM din _____

Proces verbal Nr. _____

Decanul Facultății de ȘREM _____ P. Topală, dr. hab., prof. univ.

Cuprins

I. Informații de identificare a cursului	3
III. Integrarea cursului în programul de studii	3
IV. Competențe (și exigențe) prealabile	4
V. Competențe dezvoltate în cadrul cursului	4
VI. Finalitățile cursului	5
VII. Conținuturi	6
VIII. Activități de lucru individual	6
IX. Evaluare	8
XI. Resurse informaționale ale cursului	8

I. Informații de identificare a cursului

Facultatea: de Științe Reale, Economice și ale Mediului

Domeniul general de studiu: Probleme filosofice ale științelor mediului

Domeniul de formare profesională la ciclul I/II: I (de licență)

Denumirea specialității: geografie, chimie, biologie, agroecologie

Administrarea unității de curs:

Codul unității de curs	Credite ECTS	Total ore	Repartizarea orelor				Forma de evaluare	Limba de predare
			Prel.	Sem.	Lab.	L.ind.		
U	2	30	15	15			ex	rom

III. Integrarea cursului în programul de studiu

Implementarea cursului *Probleme filosofice ale mediului*, îmbinat cu cursul *Filosofie generală* într-un modul unitar, are ca scop modernizarea procesului de instruire umanistică la facultate și universitate în corespundere cu tendințele zilei, fapt ce face cinste echipei de conducere recent alese. Inovația întreprinsă constituie un pas de perspectivă atât pentru universitatea noastră, cât și pentru învățământul filosofic din Moldova în întregime. În instituțiile ei de studiu superior asemenea cursuri se practică foarte modest, în mod izolat sau nu se promovează în genere, deși numeroase așezăminte respective din multe țări le utilizează pe larg și deja de câteva decenii². Astfel, pasul întreprins pe deplin corespunde tendinței contemporane spre o alianță strânsă de colaborare a științei cu filosofia și, în final, va apropia procesul de instruire umanistică de experiența înaintată a multor instituții de studii superioare, firesc că cu condiția că, în continuare se va munci insistent, productiv în direcția aleasă.

Destinația didactică a cursului *Probleme filosofice ale mediului* este de a apropia filosofia de profilul facultății, de specialitățile ei la maximum. Și problemele cursului se află nemijlocit la graniță între specialitate și filosofie. Astfel, este necesar de a familiariza studentul cu practica abordării filosofice a problemelor științelor de profil, de a evidenția cazurile și motivele adresării savanților de talie mondială către asemenea mijloace, de a elucida avantajele sau consecințele negative ale ignorării lor. Or, în baza cursului consemnat este posibil de a lărgi viziunea și orizontul studentului asupra specialității preferate, a perfecționa aptitudinile lui

² Готт В. С., Тюхтин В. С., Чудинов Э. М. *Философские проблемы современного естествознания*. Уч. пособие. М., 1974, 1988; Карпов Н. В. *Наука о духе в естественном и техническом университете // Вопросы философии*, 1995, № 2, с. 95-105; *Роль и значение гуманитарного образования в подготовке специалистов инженерно-технического профиля (Опыт вузов США)* / Гос. комитет по народному образованию. М., 1991; *Философские проблемы естествознания*. Уч. пособие. Под ред. С.Т. Мелюхина. М., 1985.

intelectuale, a umaniza în continuu ciclul de învățământ real, în final, a-l ridica la standardele contemporane.

Cursul *Probleme filosofice ale mediului* succede disciplina *Filosofia generală* și, astfel, constituie etapa următoare în aprofundarea filosofiei, precum și a specialității. Cursul de față, cum deja s-a menționat, are menirea de a lărgi cultura filosofică a studentului, a actualiza ideile filosofice, a demonstra conexiunea strânsă între filosofie și știință, a dezvălui influența reciprocă. Viitorul specialist poate să cunoască nemijlocit aplicarea metodologiei filosofice la soluționarea problemelor științei sale de profil, să se aprofundeze în discuțiile vii, în atmosfera controverselor, să conceapă fundamentul filosofic al teoriilor științifice, să se convingă în actualitatea, eficacitatea cunoștinței și gândirii teoretice, să identifice lipsa rezultateor pozitive în știință din cauza ignorării cunoștințelor filosofice sau aplicării unora deja depășite. La etapa actuală de dezvoltare e puțin de a ști doar bazele științei de profil. Astăzi alianța ei cu filosofia devine principiu de dezvoltare al științei, fapt care este afirmat, formulat și recunoscut de savanții ei de forță. Așadar, cursul *Probleme filosofice ale mediului* adâncește și conceperea specialității preferate, învață a o privi social, umanistic, în conexiune și influență cu factori externi.

Cursul *Probleme filosofice ale mediului* este planificat pentru promovare concomitent cu perioada, când studentul abea intră în esența viitoarei specialități. Asemenea circumstanțe condiționează faptul de a selecționa probleme și teme de ordin mai general, accesibile pentru nivelul existent de pregătire a viitorilor specialiști.

IV. Competențe (și exigențe) prealabile

Pentru însușirea cursului *Probleme filosofice ale mediului* este necesar ca studentul să dispună de cunoștințe și competențe prealabile. Privitor la cunoștințe studentul trebuie să cunoască cursul *Filosofia generală* și să aibă viziuni elementare asupra specialității preferate. Din competențe studentul trebuie să posede de aptitudini formate în baza cursului menționat. Totodată, rămân în vigoare și competențele generale, enumerate în cursul consemnat: aptitudinea de a-și formula și exprima gândul, deprinderea de a efectua operații de analiză-sinteză, predispoziția spre o gândire teoretică, un orizont cultural larg, să nutrească simpatie și interes pentru problematica umanistică și axiologică, receptivitate la idei și valori umanistice, să tindă spre un învățământ polivalent.

V. Competențe dezvoltate în cadrul cursului

a) Competențe generice

- * Competențe cognitive: să formeze o atitudine critică față de relațiile de opoziție a filosofiei și științei, să se confingă în avantajele tendinței contemporane spre cooperarea lor.
- * Competențe cognitive: să formeze o reprezentare clară despre valoarea și influența de proporții a revoluției neolitice asupra societății și istoriei, să sesizeze rolul și locul agriculturii în civilizația contemporană.
- * Competențe de aplicare: să evidențieze în enunțurile contemporanilor despre estimarea faptelor și evenimentelor sociale elemente (teze) ale celor două interpretări ale rolului mediului geografic
- * Competențe de aplicare și comunicare: să prepare pentru înștiințare publică 2-3 comunicări despre îngrijorarea oamenilor din localitățile de baștină a raportorilor de înrăutățirea situației ecologice (în baza datelor de la primăriile localităților respective, de la localnici) și viziunea lor asupra căilor de redresare.
- * Competențe de evaluare: să argumenteze, să evalueze rolul gândirii teoretice în activitatea savanților-naturaliști în legătură cu atingerea biologiei nivelului teoretic de dezvoltare.
- * Competențe de analiză: să analizeze opera filosofică a naturaliștilor proeminenți sub aspectul motivul adresării lor la mijloacele filosofice.

b) *Competențe specifice*

- * Competențe de analiză: să compare definițiile filosofice ale spațiului și timpului cu definițiile fenomenelor respective în biologie pentru a stabili asemănarea și deosebirea.
- * Competențe de etică: de recunoaștere a importanței și actualității la etapa contemporană a abordărilor umaniste și axiologice ale fenomenelor vieții.
- * Competențe de învățare: să detalizeze specificul tipurilor istorice de interpretare a fenomenului viață (vitalism, holism, reduționism, creaționism, indeterminism), să elucideze circumstanțele istorice de apariție pentru a-și întocmi un tablou al dificultăților de cunoaștere.
- * Competențe de evaluare: să distingă locul și rolul compartimentului *Probleme filosofice ale științelor mediului* în filosofia generală, în activitatea profesională.

VI. Finalitățile cursului

La finele perioadei de însușire absolventul va fi capabil:

- să opereze cu conceptele compartimentului *Probleme filosofice ale științelor mediului*, să distingă etapele de dezvoltare a fenomenelor studiate, să cuprindă cercul lor de probleme;

- să distingă particularitățile distinctive ale cursului *Probleme filosofice ale științelor mediului* în comparație cu cele ale disciplinei precedente a modului, *Filosofia generală*;
- să observe în studiul fenomenelor cursului *Probleme filosofice ale domeniului aplicări* ale abordării teoretice, ale metodei dialectice, tipul de orientare filosofică;
- să se convingă în actualitatea abordării umanistice, axiologice pronunțate a fenomenelor studiate;
- să perceapă viitoarea specialitate într-un context socio-cultural larg, într-o conexiune reciprocă de lucruri, sub un aspect nou, umanistic și axiologic, să se pătrundă de importanța, semnificația lor;
- să implementeze în activitatea profesională elemente, idei, abordări ale cursului *Probleme filosofice ale științelor mediului* și să le promoveze în rândul colegilor.

VII. Conținuturi

Tematica și repartizarea orientativă a orelor la prelegeri și seminare

	Denumirea temei	Zi		FR	
		prel	sem	prel	sem
1	Corelația filosofiei și științei în istorie: tipuri, cauze, tendințe	1	-	-	-
2	Probleme filosofice ale geografiei: panorama disciplinei, spațiu și timp geografic	1	2	1	1
3	Conceptul de mediu geografic: două interpretări principale în istoria gândirii socioumaniste	2	2	1	1
4	Natura și societatea: unitate, interacțiune, etape	2	2	1	1
5	Revoluția neolitică: cauză, consecințe, însemnătate istorică	2	1	-	-
6	Din filosofia biologiei: viața – concept central, tipuri de tratare, aspecte umanistice, spațiu și timp biologic, ceas biologic	4	4	2	2
7	Genetica și problematica filosofică a performanțelor ei	1	2	1	1
8	Probleme social-filosofice ale ecologiei	1	-	-	-
9	Naturaliștii proeminenți: intervenții filosofice	1	2	-	-
Total ore		15	15	6	6

VIII. Activități de lucru individual

Prin realizarea activităților de lucru individual se urmăresc două scopuri: a) ca studentul să studieze suplimentar unele teme și subiecte, care nu s-au dezvoltat la orele de prelegeri, și b) să aprofundeze careva subiecte ale temelor elucidate. Modul de realizare a activităților

consemnate de învățare este individual. Fiecare student prepară un referat pe tema formulată de titularul cursului. În realizarea referatului studentul trebuie să demonstreze priceperea de a selecta materialele găsite, a le structura potrivit conținutului și volumului lucrării, a întocmi un plan al chestiunilor expuse și o listă bibliografică, a-l susține public. Mai jos se aduce o listă de teme orientative de referate.

TEMATICA REFERATELOR

proapse studenților pentru evaluarea lucrului individual

(la cursul *Probleme filosofice ale științelor mediului*)

a) Probleme filosofice ale geografiei

1. Factorul geografic, rolul lui în dezvoltarea societății.
2. Spațiu și timp geografic.
3. Rolul științelor mediului în dezvoltarea gândirii sociale. (Сивоконь П.Е., USAR)
4. Geneză determinismului geografic al lui Montesquieu: condiții istorice, caracterul progresiv.
5. Mecinikov Lev *Marele civilizații fluviale*: problematica și influența.

b) Filosofia biologiei

1. Spațiu și timp biologic.
2. Ceasul biologic: particularitățile manifestării timpului în natura vie.
3. Dimensiunile ființelor vii: importanța, istorie, prezent.
4. Organizația spațială și temporală a viului.
5. Biologia teoretică: trăsături, conținut, apropierea de filosofie.
6. Teoria catastrofelor lui G. Cuvier și evaluarea ei filosofică.
7. Omul ca obiect de studiu al filosofiei și biologiei.
8. Biologicul și socialul în dezvoltarea omului.
9. Copiii-maugli și practica socializării lor.
10. Problema vieții, morții și eternității: aspecte filosofice.
11. Valoarea vieții umane: reflecții despre „dreptul la viață”, „dreptul la moarte”.
12. *Antropologia* lui I. Kant: conținut și noutate.

c) Probleme sociale și filosofice ale (agro)ecologiei

1. Apariția și dezvoltarea agriculturii.
2. Problemele globale ale omenirii: stare, cauze, căile de redresare (prevenirea războiului nuclear și păstrarea păcii, Nordul - Sudul, demografică, alimentară, energetică, ecologică).

d) Naturaliștii proeminenți

1. Creația lui Darwin și influența ei asupra gândirii sociale și filosofice.
2. Conceptul de noosferă (Vernadski V. ș.a.).

3. C. Timireazev *Rolul cosmic al plantei*: conținut și însemnătate.
4. A. L. Cijevski: fondarea geliobiologiei și intervenții sociale.
5. E. Haeckel (Э. Геккель) *Enigme mondiale*: probleme principale, starea contemporană.
6. C. Show (Ч. Сноу) despre problema „două culturi”.
7. Konrad Lorenz (etolog) despre primejdiile civilizației contemporane.

IX. Evaluare

Evaluarea curentă are multe forme: lucrare de control, testare, referat / eseu, răspuns oral. Preferința formei de evaluare depinde de îmbinarea elementelor procesului de învățământ: condițiile în care el decurge, nivelul culturii generale a studentului, avantajele și deficiența formelor de evaluare etc. De regulă, notele se acumulează la orele de seminar în baza răspunsurilor orale, precum și prin prepararea unui referat din tematica propusă pentru evaluarea lucrului individual, susținut public sau în orele de consultații ale profesorilor.

Evaluarea sumativă finală se va efectua oral în baza examinării subiectelor, prezentate studenților din timp.

X. Resurse informaționale ale cursului

Surse bibliografice de bază

1. Duțu, Mircea, *Ecologie: Filosofia naturală a vieții*. București, Ed. Economică, 1999.
2. Бабий А. И., Мокряк Л. Ф., *Философские воззрения естествоиспытателей Молдавии XX в.* Кишинев, Штиинца, 1979.
3. *Биофилософия*. / Под ред. Шаталова А. Г. М., ИФ РАН, 1997.
4. Курашов В. И. *История и философия химии*. М., Изд-во КДУ, 2009.
5. Лямин В. С. *Философские вопросы географии*. Москва, МГУ, 1989.
6. *Философия биологии: вчера, сегодня, завтра*. М., ИФ РАН, 1996.
7. Фролов И. Т. *Философия и история генетики: поиски и дискуссии*. М., Наука, 1988.

MINISTERUL EDUCAȚIEI AL REPUBLICII MOLDOVA
UNIVERSITATEA DE STAT „ALECU RUSSO” DIN BĂLȚI
FACULTATEA DE ȘTIINȚE REALE, ECONOMICE ȘI ALE MEDIULUI
CATEDRA DE ȘTIINȚE SOCIOUMANE ȘI ASISTENȚĂ SOCIALĂ

PROBLEME FILOSOFICE ALE PSIHOLOGIEI

curriculum la modulul universitar

Filosofia / Probleme filosofice ale domeniului

Elaborat:

Valeriu PARNOVEL,

lect. sup. univ.

Bălți, 2014

Discutată la Ședința Catedrei de Științe Socioumane și Asistență Socială din _____

Proces verbal Nr. _____

Șef Catedrei de Științe Socioumane și Asistență Socială _____ L. Pădureac, dr., conf. univ.

Aprobată la ședința Consiliului profesoral al Facultății de ȘREM din _____

Proces verbal Nr. _____

Decanul Facultății de ȘREM _____ P. Topală, dr. hab., prof. univ.

Cuprins

I. Informații de identificare a cursului	3
III. Integrarea cursului în programul de studii	3
IV. Competențe (și exigențe) prealabile	4
V. Competențe dezvoltate în cadrul cursului	4
VI. Finalitățile cursului	5
VII. Conținuturi	6
VIII. Activități de lucru individual	6
IX. Evaluare	7
XI. Resurse informaționale ale cursului	7

I. Informații de identificare a cursului

Facultatea: de Științe Psihologice, ale Educației și Arte

Domeniul general de studiu: Probleme filosofice ale psihologiei

Domeniul de formare profesională la ciclul I/II: I (de licență)

Denumirea specialității: psihologia

Administrarea unității de curs:

Codul unității de curs	Credite ECTS	Total ore	Repartizarea orelor				Forma de evaluare	Limba de predare
			Prel.	Sem.	Lab.	L.ind.		
U	2	30	15	15			ex	rom

III. Integrarea cursului în programul de studiu

Implementarea cursului *Probleme filosofice ale psihologiei*, îmbinat cu cursul *Filosofie generală* într-un modul unitar, are ca scop modernizarea procesului de instruire umanistică la facultate în corespundere cu tendințele zilei, fapt ce face cinste echipei de conducere recent alese. În fond, inovația întreprinsă constituie realmente o restabilire a relațiilor strânse de colaborare între filosofie și psihologie, existente permanent între ele de-a rândul veacurilor. Totodată, pasul întreprins pe deplin corespunde și tendinței contemporane spre o alianță strânsă de colaborare a științei cu filosofia, ce, în final, va apropia procesul de instruire umanistică de experiența înaintată a multor instituții de studii superioare, firesc că cu condiția, că în continuare se va munci insistent, productiv în direcția aleasă.

Destinația didactică a cursului *Probleme filosofice ale psihologiei* este de a apropia filosofia de profilul facultății, de specialitatea psihologie la maximum. Și problemele cursului se află nemijlocit la graniță între specialitate și filosofie. Astfel, este necesar de a familiariza studentul cu practica abordării filosofice a problemelor științelor de profil, de a evidenția cazurile și motivele adresării savanților de talie mondială către asemenea mijloace, de a elucida avantajele sau consecințele negative ale ignorării lor. Or, în baza cursului consemnat este posibil de a lărgi viziunea și orizontul studentului asupra specialității preferate, a perfecționa aptitudinile lui intelectuale, în final, a-l ridica la standardele contemporane.

Cursul *Probleme filosofice ale psihologiei* succedă disciplina *Filosofia generală* și, astfel, constituie etapa următoare în aprofundarea filosofiei, precum și a specialității. Cursul de față, cum deja s-a menționat, are menirea de a lărgi cultura filosofică a studentului, a actualiza ideile filosofice, a demonstra conexiunea strânsă între filosofie și știință, a dezvălui influența lor reciprocă. Viitorul specialist poate să cunoască nemijlocit aplicarea metodologiei filosofice la

soluționarea problemelor științei sale de profil, să se afunde în asemenea discuții, în atmosfera controverselor, să conceapă fundamentul filosofic al teoriilor științifice, să se convingă în actualitatea, eficacitatea cunoștinței și gândirii teoretice, să identifice lipsa rezultateor pozitive în știință din cauza ignorării cunoștințelor filosofice sau aplicării unora deja depășite. La etapa actuală de dezvoltare e puțin de a ști doar bazele științei de profil. Astăzi alianța ei cu filosofia devine principiu de dezvoltare al științei, fapt care este afirmat, formulat și recunoscut de savanții ei de forță. Așadar, cursul *Probleme filosofice ale psihologiei* adâncește și conceperea specialității preferate, învață a o privi social, teoretic, în conexiune și influență cu factori externi.

Cursul *Probleme filosofice ale psihologiei* este planificat pentru promovare concomitent cu perioada, când studentul abea intră în esența viitoarei specialități. Asemenea circumstanțe condiționează faptul de a selecționa probleme și teme de ordin mai general, accesibile pentru nivelul existent de pregătire a viitorilor specialiști.

IV. Competențe (și exigențe) prealabile

Pentru însușirea cursului *Probleme filosofice ale psihologiei* este necesar ca studentul să dispună de cunoștințe și competențe prealabile. Privitor la cunoștințe studentul trebuie să cunoască cursul *Filosofia generală* și să aibă viziuni elementare asupra specialității preferate. Din competențe studentul trebuie să posede de aptitudini formate în baza cursului menționat. Totodată, rămân în vigoare și competențele generale, enumerate în cursul consemnat: aptitudinea de a-și formula și exprima gândul, deprinderea de a efectua operații de analiză-sinteză, predispoziția spre o gândire teoretică, un orizont cultural larg, să nutrească simpatie și interes pentru problematica umanistică și axiologică, receptivitate la idei și valori umanistice, să tindă spre un învățământ polivalent.

V. Competențe dezvoltate în cadrul cursului

a) Competențe generice

* Competențe cognitive: să formeze o concepere limpede despre rolul și locul psihologiei în procesul contemporan de dezvoltare al științelor.

* Competențe cognitive: să-și formeze o reprezentare clară și argumentată despre atitudinea de cooperare, prezența relațiilor de întrajutorare și lipsa celor de opoziție între psihologie și filosofie pe tot parcursul existenței lor, să elucideze cauza situației interdisciplinare respective, probabil, unice și fără precedent.

* Competențe de aplicare: să detalieze conținutul tipurilor de viziuni privitor la corelația biologicului și socialului în dezvoltarea omului pentru a dezvălui acest subiect în fenomenele

specialității de față – „copiii-maugli și practica socializării lor” și „experiența formării psihicului la copiii surdomuți și orbi” etc.

* Competențe de învățare: să distingă etapele sesizării omului în gândirea filosofică, exponenții, opera principală, cercul de probleme a fiecărei perioade.

* Competențe de etică: de recunoaștere a importanței și actualității la etapa contemporană a abordărilor umaniste și axiologice ale personalității omului.

* Competențe de evaluare: să elucideze aportul filosofilor de seamă în elaborarea problematicii psihologiei și contribuția psihologilor de forță în aprofundarea (dezvoltarea) gândirii filosofice.

b) *Competențe specifice*

* Competențe de învățare: să distingă în creația psihologilor de talie mondială E. Fromm și V. Francl idei, abordări, teze filosofice și să analizeze oportunitatea, utilitatea lor.

* Competențe cognitive: să însușească teza că fenomenele gândirii și limbajului constituie de fapt o unitate dialectică pentru a o transforma într-o convingere aptă pentru activitatea profesională.

* Competențe de orientare: să se conducă în estimarea fenomenelor celor două forme de cunoaștere de tezele temei similare despre difuziunea și unitatea lor.

* Competențe de analiză: să analizeze opera psihologilor proeminenți sub aspectul motivul adresării lor la mijloacele și tezaurul filosofic.

* Competențe de evaluare: să distingă locul și rolul compartimentului *Probleme filosofice ale psihologiei* în cursul *Filosofia generală*, în activitatea profesională.

VI. Finalitățile cursului

La finele perioadei de însușire absolventul va fi capabil:

- să implementeze în activitatea profesională elemente, idei, abordări ale cursului *Probleme filosofice ale psihologiei* și să le promoveze în rândul colegilor;
- să observe în studiul fenomenelor cursului *Probleme filosofice ale psihologiei* aplicări ale abordării teoretico-filosofice, ale metodei dialectice, tipul de orientare filosofică;
- să perceapă viitoarea specialitate într-un context socio-cultural larg, într-o conexiune reciprocă de lucruri, sub un aspect nou, filosofico-teoretic, să se pătrundă de importanța, semnificația lor;
- să opereze cu conceptele, tezele compartimentului *Probleme filosofice ale psihologiei*, să distingă etapele de dezvoltare a fenomenelor studiate, să cuprindă cercul lor de probleme;

- să utilizeze competențele formate de evaluare, de analiză, de aplicare etc. în diverse contexte a procesului de învățământ și în viitoarea activitate profesională.

VII. Conținuturi

Tematica și repartizarea orientativă a orelor la prelegeri și seminare

	Denumirea temei	Zi	
		prel	sem
1	Psihologismul, tendință nouă în dezvoltarea științelor contemporane	1	1
2	Cooperarea psihologiei și filosofiei în istorie	1	1
3	Biologicul și socialul în dezvoltarea omului	2	2
4	Conceperea spiritualului, naturii și esenței lui în istoria filosofiei	2	2
5	Conștiința, formă specifică de reflectare	1	1
6	Unitatea gândirii și limbajului	1	1
7	Coeziunea cunoașterii senzoriale și celei raționale	2	2
8	Sesizarea omului în gândirea filosofică: istorie și contemporaneitate	3	3
9	E.Fromm și V.Francl: viziuni filosofico-psihologice asupra omului și societății	2	2
Total ore		15	15

VIII. Activități de lucru individual

Prin realizarea activităților de lucru individual se urmăresc două scopuri: a) ca studentul să studieze suplimentar unele teme și subiecte, care nu s-au dezvoltat la orele de prelegeri, și b) să aprofundeze careva subiecte ale temelor elucidate. Modul de realizare a activităților consemnate de învățare este individual. Fiecare student prepară un referat pe tema formulată de titularul cursului. În realizarea referatului studentul trebuie să demonstreze priceperea de a selecta materialele găsite, a le structura potrivit conținutului și volumului lucrării, a întocmi un plan al chestiunilor expuse și o listă bibliografică, a-l susține public. Mai jos se aduce o listă de teme orientative de referate.

TEMATICA REFERATELOR

proapse studenților pentru evaluarea lucrului individual

(la cursul *Probleme filosofice ale psihologiei*)

1. Psihologia omului în proverbul popular.
2. Asemănarea și deosebirea psihologiei și filosofiei.
3. Psihologia platoniană.
4. Aportul lui Aristotel în psihologie.
5. Aportul lui R. Descartes în psihologie.
6. Aportul lui G. Leibniz în psihologie.
7. Aportul lui B. Spinoza în psihologie.
8. Aportul lui T. Hobbes în psihologie.
9. Aportul lui J. Locke în psihologie.

10. Aportul iluminiștilor francezi în dezvoltarea psihologiei.
11. S. Freud: excursuri psihologice în domeniul fenomenelor spirituale ai societății (literaturii, artei, religiei, filosofiei, psihologiei maselor ș.a.).
12. Integrarea psihologiei cu științele sociale: istoria etnopsihologiei.
13. Reprezentarea copilului despre corelația fenomenelor corporale și psihice.
14. Originea și natura formelor superioare de gândire.
15. Simțurile omului și simțurile animalului: analiză comparativă.
16. Problema „limbajului” animal.
17. Probleme filosofice ale teoriei memoriei.
18. Cunoașterea intuitivă, probleme filosofice.
19. Biologicul și socialul în dezvoltarea omului.
20. Formarea psihicului la copiii surdomuți și orbi: chestiuni metodologice.
21. Copiii-maugli: date și interpretări.
22. L. Levy-Bruhl despre mentalitatea primitivă.
23. E. Fromm: personalitate și creație.
24. E. Fromm *A avea sau a fi?*: panorama lucrării.
25. V. Francl *Omul în căutarea sensului*: structură și conținut.
26. Konrad Lorenz despre primejdiile civilizației contemporane.

IX. Evaluare

Evaluarea curentă are multe forme: lucrare de control, testare, referat / eseu, răspuns oral. Preferința formei de evaluare depinde de îmbinarea elementelor procesului de învățământ: condițiile în care el decurge, nivelul culturii generale a studentului, avantajele și deficiența formelor de evaluare etc. De regulă, notele se acumulează la orele de seminar în baza răspunsurilor orale, precum și prin prepararea unui referat din tematica propusă pentru evaluarea lucrului individual, susținut public sau în orele de consultații ale profesorilor.

Evaluarea sumativă finală se va efectua oral în baza examinării subiectelor, prezentate studenților din timp.

X. Resurse informaționale ale cursului

Surse bibliografice de bază

1. Bunge M. *Filosofia psihologiei* // Bunge M., *Știință și filosofie*. București, 1984, p.278-318.
2. Dumitru, Gheorghiu, *Probleme filosofice ale psihologiei*. București, Ed. Didactică și Pedagogică, 1997.
3. Леонтьев А. Н., *Философия психологии: Из научного наследия*. М., 1994.
4. Ломов Б. Ф., *Биологическое и социальное в развитии человека*. М., 1977.
5. Сироткин С.А., Шакенова Э. История выдающегося эксперимента: Мифы и реальность [К анализу концепции формирования человеческой психики при отсутствии зрения, слуха и речи, разработанная учеными И. А. Соколянским и А.И. Мещеряковым] // *Психологический журнал*, 1988, т. 9, № 5, с. 107-116.
6. Франкл Виктор, *Человек в поисках смысла*. М., 1990.